

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

IV. Consilium Augusti in aßumendo Proconsulis nomine & imperio.
Proconsules Romam ingressi deponebant imperium, excepto Principe.
Quare retinenda est lectio Spartiani, quam viri eruditi sollicitant. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

I. X. Vicarij Praefectorum pratorio instituti à Constantino. Vices gerant Praefectorum; sed vice sacra iudicant. Vicarij instituti in unaquaque Imperij Diacefi. Alij sunt qui vicem Praefidis obtinent in provincia, ex

mandato Principis, puta Praefide defuncto, vel aliam ob causam.

X. Legati alterius generis, qui à Principe electi, negotia publica cum exteris gentibus procurant.

I.

OST assertam superiore libro conservandarum Libertatum Ecclesiae Gallicanae auctoritatem, Legatorum à latere dignitas & claritudo priorem locum sibi vindicat in his Dissertationibus, quae iura illa specialia & eximia complectuntur quorum usus in regno à multis seculis invaluit. Ne autem imparati in hanc materiam incidamus, ante omnia sedulo perspicendum est quo exemplo in Ecclesiam Legatorum & significatio & auctoritas confluerit. In eum finem juris Romani vestigia nobis inventiendae sunt, ubi varias Legatorum species inveniemus, quae ad Legatos Ecclesiae aliqua ex parte accommodatae sunt.

D. & C. de legationibus.

II. Quidam Legati municipales dicuntur, quibus ordinis sui vel curiae decreto legatio inungitur, non ut lites municipiorum, quod Syndici universitatis est officium, sed ut reipublicae negotia apud Praesidem provinciae, vel Praefectum pratorio, vel etiam apud Principem prosequantur. Alij sunt provinciales Legati, qui tractatu habito in Concilio ordinario totius provinciae, vel etiam extraordinario, ad Principem vel ad sedem praefectorianam pro repentinis casibus, quibus provincia vexatur, mittendi designantur. De his Legatis provincialibus intelligenda est lex Venuleij (etsi de Legatis Proconsulum agi hoc loco putet vir eruditissimus) qui ejus duntaxat criminis eos accusari posse ait quod ante commiserint quam in legationem venerint. Iis qui publicas istas legationes obeunt, sumptus seu legativa praestantur, & officio functis, biennij vacatio indulgetur. Ne autem superfluis impensis civitates onerarentur, edicto Vespasiani praecipitur ne plures quam ternos Legatos mittant. Sed legationes istae inter munera recensentur ad quae subeunda unusquisque civium ordine cogitur, ita ut vicarios dare non possit, nisi filios suos; neque alienis neque propriis negotiis se interponere, quando legatione fungitur. Hujus quoque generis sunt legationes illae quae ab exercitibus aut à corporibus missae ad Principem: quarum frequens mentio apud historicos.

L. j. C. de Legat. l. Hoc accusare. ff. de accusat.

L. 4. §. ult.

L. 8. ff. cod.

III. Alia est Legatorum species; quibus jurisdictio competit una cum reipublicae administratione. Quod ut accuratè intelligatur, observandum est ex institutione & partitione Augusti duodecim provincias pacatiores assignatas fuisse populo Romano;

quarum duae proconsulares erant, Asia & Africa, decem verò pratoria, quas enumerat Strabo. Reliquas omnes sibi Caesar retinuit, & regendas suscepit. In initio autem populus auctore Senatu, deinde verò Senatus solus consulares viros, aut pratorios, provinciis suis praeficiebat, qui consulari vel praturae functi, illis imperio proconsulari praessent; quamvis ab ea lege paulisper dispensatum fuerit, & iis administratione commissa qui nunquam eos magistratus gessissent. Inde Proconsules dicti omnes quibus populi provincia creditae erant, nulla ratione habita an functi essent consulari; quemadmodum ex Tacito colligere licet, qui Petronij meminit Proconsulis Bithyniae, ad consularium deinde promoti, & ex Constantij lege, quae separatim nominat eos qui Consules ordinarij fuerunt, & qui proconsulari honore erant sublimes. Quò respexit etiam Iustinianus in Novella xxx. dum observat provincias olim decretas fuisse, vel iis qui consulari functi essent, vel aliis qui Proconsules dicerentur. Haec sunt verba interpretis: *Romanis in more fuit ut vel designatis Consulibus, vel his qui illorum loco proficiscerentur, quos Proconsules vocabant, provincias sortirentur.* Non sincerè reddidit Graeca. Non enim designatis Consulibus, sed iis qui consularium gessissent, *ἡνὸς ἰσθῆος ἑκατόν*, non verò *ἡνὸς ἰσθῆος*, Iustinianus ait datas fuisse provincias. Plenissimam autem jurisdictionem in provincia Proconsul habebat; adeo ut omnium partes qui Romae vel quasi magistratus vel extra ordinem jus dicerent, ad ipsum pertinerent, majusque imperium in provincia haberet post Principem. Vnde sex fascibus utebatur, quae erant proconsulatus insignia, ut notavit Vlpianus; vel (ut plenius explicat Iustinianus, Proconsuli Cappadociae à se recens instituto proconsulatus ornamenta decernens) carruca argentea & fasces cum securi. *Proconsul Cappadociae, inquit Iulianus in Epitome Novellae, habeat carrucam argenteam, & securam, & fasces, & omnia vetera proconsularia insignia.* Quibus addi potest *ἡνὸς ἰσθῆος*, sive vestis purpurea palmata, quam solennioribus & festis diebus Proconsul induebat, teste Iustiniano, qui hoc antiquum ornamentum genus Proconsuli Palaestinae concessit.

IV. Quare prudenter Augustus, cum magistratuum omnium qui intra vel extra Romanam imperio uterentur auctoritate & titulis ornari atque augeri vellent, proconsulare

Strabo lib. 11.

Tacit. ut Annal.

C. Tit. de Praes.

Iustinian. c. 1.

L. 4. §. ult. Procul.

Not. 11. c. 6. Not. 11.

imperium non omisit. quod deinde sequentibus Imperatoribus delatum est, qui ex eo dicti sunt etiam saepissime Proconsules; ut patet è variis inscriptionibus antiquis, & ex epistola Heliogabali apud Dionem, qui se *ἀρχὴν* seu Proconsulem inscripsit. Quod eo consilio mihi videtur Augustus instituisse, ut Proconsules, qui provincias populi administrabant, se auspiciis Augusti, qui summus erat Proconsul, eas gerere non ignorarent. Itaque illud erat eximium in Principe, quòd et si Proconsules à provinciis reduces portam Romae ingressi deponerent imperium, ut docuit Vlpianus, tamen id datum Augusto & ceteris Principibus ut etiam intra pomerium Urbis proconsulare imperium retinerent, teste Dione. Quare ut aliquod delictum superesset inter Augustum & Caesarem, Antoninus Imperator Marco Aurelio appellante Caesaris à se donato tribunitiam potestatem contulit, & proconsulare imperium *extra Urbem*, ut loquitur Capitolinus, non autem intra Urbis pomerium. Itaque assentiri non possumus viris eruditis, qui existimant vanam esse adjectionem illam, *extra Urbem*, in loco Capitolini laudato. Nam, inquit illi, imperium proconsulare extra Urbem tantum fuit. Quod verum in ceteris omnibus, praeter solum Principem.

V. Ex eodem autem Augusti instituto, provinciarum Praefectis, si Consulares essent, tres Legati adjungebantur; unus autem Legatus, si essent Praetorij; quemadmodum observat Dio. Eos verò Legatos non pro arbitrio suo sibi Proconsul quisque legebat, sed ei dabantur à Senatu. Vnde Capitolinus adnotavit, Gordiano Proconsuli Africae filium ejus à Senatu Legatum fuisse datum. Quia verò Principes hanc Senatus auctoritatem debilitaverant, Probus Imperator ejus restaurandae cupidus *περμιση πατριβος* ut Proconsules crearent, Legatos Proconsulibus darent. Legati autem dati Proconsulibus, ut in partem curarum venirent, & administrandae provinciae onere illos levarent, quemadmodum rectè adnotavit Appianus: *ὁ τῶν ἡγεμόνων ἔδωκεν ἐκ τῆς βουλῆς ἐπιπέδους εἰς βουθέειαν*. Quod ex libera Reipublicae institutis profectum, ut patet è locis Varronis & Ciceronis, quos viri docti collegerunt. Quare statim atque Proconsul ingressus esset provinciam, mandare jurisdictionem suam Legato debebat. Legatus enim nihil proprium habebat, nisi ei mandata esset jurisdictione, quam ei adimere Proconsul non poterat inconsulto Principe, quemadmodum nec potestatem gladij sibi datam ad Legatum transferre. Ideòque si quid esset quod

majorem animadversionem exigeret, rejicere apud Proconsulem Legatus debebat. Neque enim jus habebat animadvertendi, coercendi, vel atrociter verberandi: quamvis causas criminales audire posset, ea conditione, ut praedictas custodias ad Proconsulem remitteret. Si quid etiam incideret ardui, Legatus non Principem consulebat, sed Proconsulem suum, qui ad ejus consultationes respondebat.

VI. De Legatis Proconsulis intelligendus est Spartianus, ex quo quanta esset eorum dignitas colligi potest. Fasces enim illis praeferebantur, privati ab eorum amplexu arcebantur; usque datum ut in vehiculo aequè ac Proconsules sederent. Elegans est locus de Severo: *Ἄτα κωσταντα Σαρδινιενσι, λεγατιο- nem Proconsulis Africae accepit. In qua legatione quum cum quidam municipum suorum Leptitanus, praecedentibus fascibus, ut antiquum consubernalem ipse plebeius amplexus esset, sustibus eum sub elogio ejusdem praconis cecidit: Legatum populi Romani homo plebeius temerè amplecti nolito. Ex quo factum est ut in vehiculo etiam Legati sederent*. Vnde apparitio communis erat Proconsuli & ejus Legatis, ut docent Arcadius & Honorius. Itaque dubitandum non est quin Legati Proconsulum à privatorum sorte remoti, verum magistratum gererent. Quare tutores dare poterant, et si tutoris datio esset actus legitimus; & apud eos vindictam manumitti poterat, ut docet verbis conceptis Paulus I C. Non me latet in contrarium sensum Paulum trahi à summo viro Cujacio, addita ad textum negatione, ut conciliet hanc legem cum Marciano, qui disertè scripsit Proconsules quidem statim quam Urbem egressi fuerint, habere jurisdictionem, non contentiosam, sed voluntariam; unde & manumissiones & adoptiones apud eos fieri possunt: *Apud Legatum verò Proconsulis nemo manumittere potest, quia non habet jurisdictionem talem*. Plures conciliandae hujus ἀπονομῆς modos commenti sunt eruditi viri, repudiata negatione quam superioris legis textui Cujacius injece- rat. Sed non est quòd tantopere laborent in re facili. Discrimen assignat Marcianus Proconsulis & Legati. Ille insignia proconsulatus gerit statim atque Urbem egressus est; & potestatem exercet antequam ingrediarur provinciam, non contentiosae quidem jurisdictionis, sed voluntariae; ita ut apud eum manumissiones & adoptiones fieri possint. Legatus verò ne voluntaria quidem jurisdictione uti potest; quia nulla illi mandari potest à Proconsule, nisi ut ea utatur in provincia; sed post adventum suum, mandatam jurisdictionem exercet, jus dicendo, judices

L. 6. §. 4.

Spartianus.

L. 1. C. De appo-
tibus Proconsu-
lis & Legati lib. 12.
l. pen. off. de offic.
Proconf. & Leg.
L. 17. ff. de manu-
missionibus vindicta.
L. 1. & 1. ff. de
officio Proconf.

Cujac. l. 1. Obser-
vat. c. 1.

L. 4. ff. cod.

L. 1. ff. cod.

Capitulus in
suo Arcadio
habet Legati
potestatem
(M. Aurelii)
et sibi sibi
potestatem
potestatem
potestatem
potestatem
potestatem
potestatem

Dei 11.

Capitulus in
suo Arcadio
habet Legati
potestatem
(M. Aurelii)
et sibi sibi
potestatem
potestatem
potestatem
potestatem
potestatem
potestatem

L. 1. ff. ff. de
off. Proconf.

L. 4. ff. cod.

L. 4. d. 7.

L. 11.